

Nat en koud voorjaar met grote gevolgen

Het eerste agrometeorologisch bericht, dat VITO vorige week verzond, analyseerde onder meer het natte voorjaar, waarmee we geconfronteerd worden. Het maakte ook een stand van zaken op van de situatie op de velden.

Naar: VITO, CRA-W en KMI

De wintermaanden

De winter was globaal gezien iets warmer en droger, maar ook somberder dan normaal. Hij begon met een lange vorstperiode van 8 tot 18 december. Rond de jaarwisseling volgde een warmere periode. Op de laatste dag van 2022 steeg de maximumtemperatuur naar een record van 16,3 °C. Een dag later sneuvelde het record voor januari met een maximumtemperatuur van 15,2 °C. De tweede helft van januari was echter een stuk kouder. Februari was dan weer erg zacht. In december en januari viel er meer neerslag dan gemiddeld, maar februari was zeer

droog. Met slechts 13,3 mm neerslag in Ukkel tegenover 65,1 mm normaal werd weer een record gebroken. December en januari waren somber, terwijl februari net iets zonniger was dan normaal.

Het vroege voorjaar

Maart was een uitzonderlijk natte maand met maar liefst 24 neerslagdagen (normaal 15,7). Daarbij viel er in totaal 126,5 mm neerslag in Ukkel, meer dan het dubbele van de normale hoeveelheid (59,3 mm). Enkel in 2008 was maart nog natter. De meeste neerslag viel in de Kempen (210% van de

normale hoeveelheid). Maart was bijgevolg ook een erg sombere maand. De zonnenschijnduur bedroeg slechts 83 uur en 8 minuten in Ukkel (normaal 125 uur en 45 minuten).

Maart begon kouder dan gemiddeld, maar de rest van de maand kregen we eerder wisselende temperaturen, met een iets warmere periode tussen 15 en 25 maart. Deze afwisseling zorgde ervoor dat de gemiddelde temperatuur voor de volledige maand maart uiteindelijk rond de normaalwaarde eindigde (7,5 °C in Ukkel tegenover 7,1 °C normaal).

Ook april was nat en somber. In totaal werd in Ukkel 66,3 mm neerslag gemeten (normaal 47,7 mm) in 19 dagen (normaal 13,1). De meeste neerslag viel echter aan de kust, zowat 80% meer dan normaal (figuur 1). In het zuiden van het land was het plaatselijk iets droger dan normaal. Met een zonnenschijnduur van slechts 149 uur en 2

minuten in Ukkel was april bovendien erg somber (normaal 171 uur en 16 minuten). Ook april was fris. Op enkele dagen na lagen de temperaturen in Ukkel de hele maand onder hun normaalwaarde. Dit zorgde voor een lagere gemiddelde temperatuur (9,0 °C tegenover een normale waarde van 10,4 °C). Er werd geen enkele lentedag (Tmax ≥ 20 °C) geregistreerd. Figuur 2 toont de temperatuur- en neerslagsom sinds 1 januari 2023 voor de verschillende landbouwstrekten. De temperatuursom ligt in alle regio's hoger dan gemiddeld (tussen +4 en +9%). Ook de neerslagsom stijgt overal boven het gemiddelde uit. Door het natte en koude weer in maart en april was de grond onberijdbaar en kon er niet gestart worden met het zaaïen en planten van de voorjaarsgewassen en het bemesten van de wintergewassen en het grasland. Begin mei hadden de voorjaarswerken in sommige regio's al een vertraging van zes weken opgelopen.

Observaties vanuit de ruimte

Uit figuur 3, die de NDVI vegetatie-index afgeleid uit Sentinel 3-satelliet-beelden eind april weergeeft, blijkt dat de index in grote delen van de Leemstreek en de Polders lager scoort dan normaal (rode en oranje zones op de kaart). Een verklaring daarvoor is vooral te vinden in de late start voor de zomerteelten. De groene zones op de kaart duiden op groeiende wintergewassen of op hoger gelegen of lichtere gronden, waar wel vroeg gezaaid kon worden. Daar doen de gewassen het vrij goed.

Situatie in de gewassen

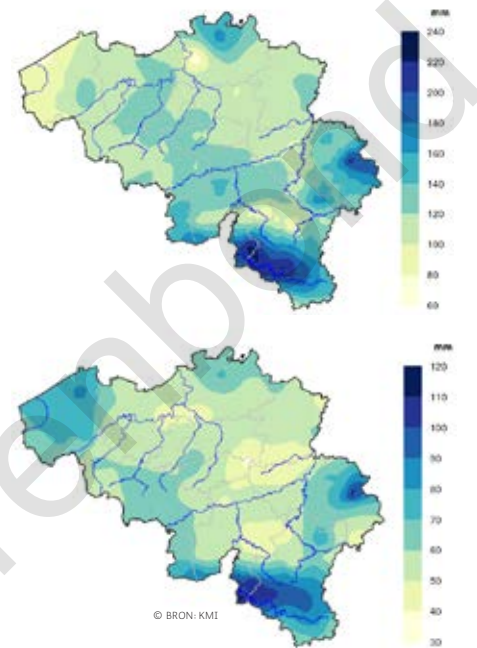
Wintergerst en -tarwe. Na de droge zomer van 2022 volgde een regenachtige september, waardoor er weer voldoende vocht in de bodem kwam. In combinatie met de zachte temperaturen tijdens het najaar zorgde dit voor een vlotte zaai en opkomst van de winter-

granen. Op twee derde van de door het LCG opgevolgde percelen had de winter tarwe eind april het tweede- of zelfs derdeknoopstadium bereikt (BBCH 32-33). Bij ongeveer een derde van de waarnemingspercelen was het tweede-knoopstadium nog niet bereikt. Op verschillende percelen werden aantastingen door gele roest waargenomen of was bladseptoria aanwezig. Ook werd hier en daar witziekte vastgesteld.

Suikerbieten. De eerste bieten werden dit jaar voor 7 maart gezaaid, maar het ging over minder dan 1% van het areaal. Daarna volgde een periode van koud en vooral nat weer, waardoor het zaaïen pas rond 15 april stilaan kon hernomen worden. Op 30 april was gemiddeld 38% van het voorziene areaal gezaaid: 21% volgens Iscal en 46% volgens de Tiense Suikerraffinaderij. De Tiense telers werken meer op zandleemgrond, terwijl de Iscal-telers door de band genomen iets zwaardere grond bewerken, die meer tijd nodig heeft om te drogen. Op 8 mei was uiteindelijk zo'n 80% van het suikerbietenareaal ingezaaid. Het is van 2001 geleden dat de zaai nog zo laat plaatsvond. De bieten die in maart gezaaid werden bevonden zich eind april al in het 2-4 bladstadium. Op de later gezaaide percelen verloopt de opkomst momenteel gelukkig erg vlot en gelijkmatig.

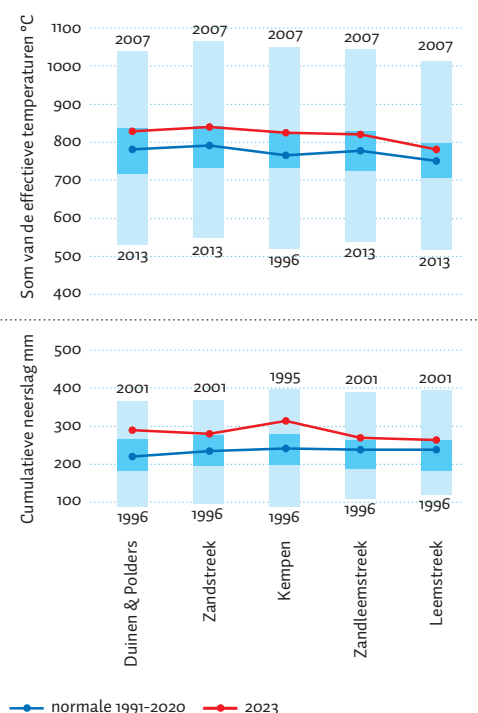
Aardappelen. Door de overvloedige regen en de koele temperaturen liep het poten van de aardappelen flink wat vertraging op, melden Fiwap, Inagro en PCA. Het is echter van belang om niet overhaast te werk te gaan. Bodembewerking in niet-optimale omstandigheden kan immers leiden tot structuurproblemen, met negatieve gevolgen voor de opbrengst en de kwaliteit van de oogst, zeker als we later in het seizoen een droge periode zouden krijgen. Half april was in Vlaanderen minder dan 10% van het areaal vroege aardappelen gepoot. Er was op dat ▶

Figuur 1. Neerslaghoeveelheid in maart (a) en in april 2023 (b)

Figuur 2. Temperatuursom (a) en neerslagsom (b)

van 1 januari tot en met 30 april 2023 ten opzichte van de normaalwaarden (1991-2020) voor de verschillende landbouwstrekten in Vlaanderen

Klimaat

moment sprake van een vertraging van een tweetal weken. Eind april was ongeveer 50-60% van het areaal vroege rassen gepoot en was de vertraging al opgelopen tot zowat drie weken. Aangezien de bodem nog relatief koud is, moet er niet gerekend worden op een snelle opkomst.

Omdat in goede periodes alles tegelijk moet gebeuren, leidt de vertraging in het zaaien van de suikerbieten ook tot vertraging in het planten van de bewaaraardappelen. Eind april was nauwelijks 10% van het areaal gepoot. Er ontstaan bovendien problemen met het pootgoed, dat vaak al een hele tijd geleden geleverd werd en nu begint te kiemen. Daarnaast worden er ook meer gevallen van fusarium en natrot waargenomen. De kans op opkomstproblemen stijgt hierdoor, zeker als de opkomst onder koude omstandigheden plaatsvindt.

Grasland. Volgens LCV/Hooibeekhoeve lijkt het voorjaar van 2023 een kopie te worden van dat van 2021. Door

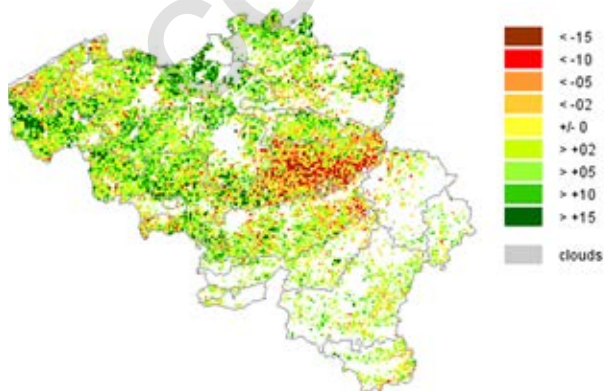
de drogere februari maand kon op enigszins opgedroogde percelen mest uitgereden worden in de tweede helft van februari. Vaak werd door het bereiken van de temperatuursom half februari ook al kunstmest gestrooid. Begin maart gingen de hemelsluizen echter terug open, en ook in april hield deze situatie aan. Weliswaar zagen we toen periodes van enkele dagen met droog weer, maar deze waren niet lang genoeg. Percelen die eind februari, begin maart nog niet of gedeeltelijk bemest waren, konden meestal ook in maart of april niet bemest worden. Tijdens de laatste week van april en begin mei kregen we terug enkele droge dagen, waardoor gras kon gemaaid worden. Het beeld is zeer wisselvallig. Tijdig volledig bemeste percelen laten een goede opbrengst zien. Bij deels of niet bemeste percelen is de opbrengst ondermaats. Niet alle percelen werden in goede omstandigheden gemaaid. De gevormde sporen zullen een negatieve invloed hebben op de volgende sneden. De nog te natte percelen konden nog

niet gemaaid worden. Hopelijk krijgen we in mei nog voldoende droge dagen om ook op die percelen nog een kwalitatieve snede te oogsten.

Mais. Waar de mais begin mei 2022 voor het overgrote deel was gezaaid, was dit nu nog vrij beperkt. De drogere percelen konden al bewerkt en gezaaid worden, maar op veel percelen moeten de werkzaamheden nog beginnen. Ook hier is het wachten op voldoende droge omstandigheden. Grond berijden en bewerken in vochtige omstandigheden laat op een of andere manier zijn sporen na. Krijgen we een droge en warme zomer (zoals 2018) dan zullen de maisplanten door een slechte beworteling te weinig vocht kunnen opnemen. Als het nat blijft (zoals in de zomer van 2021) dan zal het water moeilijker infiltreren en krijgen we te maken met wateroverlast. In beide gevallen ervaren de planten stress, wat zich vertaalt in een moeilijke kolfzetting en kolfvulling en dus in opbrengstverlies. ■

Figuur 3. Relatief verschil van de vegetatie-index

(NDVI, afgeleid uit Sentinel 3-beelden) ten opzichte van het gemiddelde (1999-2022) voor de periode 21-30 april 2023. De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt

© TYWAN WIERBANS